

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden osalta ei ole tehty riittävää vaikuttavuusarviointia suhteessa työvoiman tarpeeseen ja saatavuuteen tulevina vuosina, joka olisi ensiarvoisen tärkeää, kun Suomessa on jo nyt työvoiman kohtaanto-ongelmia ja pulaa osaavasta työvoimasta. Luonnoksessa esitetään monissa kohdin, että yrityksen kouluttavat työntekijänsä suoraan oppisopimuksella tai ostavat tilauskoulutusta, jotta saavat osaavaa työvoimaa. Tämä voi toimia suurempien yritysten kohdalla, mutta Suomessa on paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla ei ole varaa kouluttaa itse työvoimaansa ja/tai jotka eivät voi ottaa riskiä palkataksaan työntekijöitä suoraan ulkomailta oppisopimuksella. Tämän eriarvoistumisen estämiseksi tarvitaan maksutonta ammatillista koulutusta, jonka kautta turvataan koulutettu ja osaava työvoima yritysten tarpeisiin koko Suomessa ja luodaan elinvoimaa alueille.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Ammatillisessa koulutuksessa tilauskoulutuksen avaaminen mahdollistaa koulutuksen entistä laajemmalle asiakasryhmälle, joka nähdään positiivisena asiana. Tilauskoulutuksen toteuttaminen täyskatteellisena on tärkeää, jotta se ei vääristä kilpailua.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden osalta ei ole tehty riittävää vaikuttavuusarviointia suhteessa työvoiman tarpeeseen ja saatavuuteen tulevina vuosina, joka olisi ensiarvoisen tärkeää, kun Suomessa on jo nyt työvoiman kohtaanto-ongelmia ja pulaa osaavasta työvoimasta. Luonnoksessa esitetään monissa kohdin, että yrityksen kouluttavat työntekijänsä suoraan oppisopimuksella tai ostavat tilauskoulutusta, jotta saavat osaavaa työvoimaa. Tämä voi

toimia suurempien yritysten kohdalla, mutta Suomessa on paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla ei ole varaa kouluttaa itse työvoimaansa ja/tai jotka eivät voi ottaa riskiä palkataksaan työntekijöitä suoraan ulkomailta oppisopimuksella. Tämän eriarvoistumisen estämiseksi tarvitaan maksutonta ammatillista koulutusta, jonka kautta turvataan koulutettu ja osaava työvoima yritysten tarpeisiin koko Suomessa ja luodaan elinvoimaa alueille.

Suomen demografiset tekijät (mm. syntyvyyden aleneminen ja väestön ikääntyminen) edellyttävät työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton lisäämistä entisestään, jotta eläköitymisen aiheuttama työvoimapula pystytään ratkaisemaan. Usein ammatillisten oppilaitosten kautta saadaan opiskeluperäistä työvoimaa juuri aloille joihin suomalaisilla nuorilla ei ole kiinnostusta. Opinnot tapahtuvat suomen kielellä, jolloin kotoutuminen tapahtuu opiskelujen aikana suomalaiseen yhteiskuntaan. Selvitysten mukaan suurin osa ulkomaalaisista ammatillisen koulutuksen oppilaista jää valmistuttuaan Suomen töihin, perustaa perheen ja alkaa maksamaan veroina koulutustaan suomalaiselle yhteiskunnalle. Esimerkiksi ammattikorkeakouluissa opintojaan suorittavista ulkomaalaista suurin osa lähtee Suomesta pois suoritettuaan täällä korkeakoulututkinnon. Suomen teollisesta tuotannosta merkittävä osa tapahtuu seutukaupunkimaisissa ympäristöissä, joita väestökato ja negatiivinen muuttoliike koskee usein eniten. Opiskeluperäinen maahanmuutto voi olla ainoa vaihtoehto saada nämä Suomelle merkitykselliset yritykset säilymään. Mahdolliset lukuvuosimaksut tulisivat aiheuttamaan useiden yritysten alasajon työvoimapulan vuoksi ja kerrannaisvaikutukset huomioiden tuloksena olisi merkittävä negatiivinen kansantaloudellinen asia Suomelle. Ilmainen suomenkielinen ammatillinen koulutus on yhteiskunnalle kaikista edullisin ja turvallisin tapa saada osaavaa työvoimaa yritysten tarpeisiin.

Lukuvuosimaksut heikentävät myös Suomen mahdollisuuksia kilpailla osaavasta työvoimasta Ruotsin, Norjan ja Islannin kanssa, joissa toisen asteen opiskelijoilta ei peritä lukuvuosimaksuja.

Lukuvuosimaksut ovat merkittävä taloudellinen rasite monille EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevalle opiskelijalle, koska he tulevat maista, jossa elin- ja tulotaso ovat Suomea alhaisemmat. Osa opiskelijoista ei voi hakeutua enää Suomeen opiskelemaan, kun heillä ei ole varaa maksaa lukuvuosimaksuja. Tämän takia olisikin tärkeää, että he saisivat opiskella maksutta ja lukuvuosimaksun sijaan heille voitaisiin asettaa esim. kolmen vuoden työvelvollisuus Suomessa koulutusta vastaan. Mikäli tutkinnon suorittaneet haluaisivat lähteä maasta ennen aikarajan täyttymistä, niin silloin he joutuisivat maksamaan koulutuksensa jälkikäteen vrt. sotatieteiden kandidaattien työvelvoite.

Ammatilliseen koulutukseen ja sen rahoitukseen on kohdistunut viime vuosina hallitusohjelmissa jatkuvia muutos- ja säästövaatimuksia siten, että toimintoja ei ole ehditty sopeuttaa muutosten johdosta, kun ollaan tekemässä jo uusia muutoksia. Tämä EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten lukuvuosimaksullinen koulutus edellyttää toteutuessaan koulutuksen järjestäjiltä jälleen täysin uudenlaista toimintakulttuuria ilman riittävää valmistautumisaikaa ja voi tarkoittaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien määrän vähenemistä, kun taloudellisia edellytyksiä toiminnan jatkamiselle ei enää ole. Tällä on taas vaikutusta yritysten työvoimasaantiin ja elinvoimaan välittömästi, kuten aikaisemmassa kappaleessa mainittiin.

Tämän takia vaikuttavuusarvioinnin tekeminen ennen päätösten tekemistä on ensiarvoisen tärkeää, jotta on faktaa päätöksenteon tueksi. Vaikuttavuusarvioinnissa kuuluu myös huomioida Suomen alueellinen erilaistuminen, teollisen tuotannon jakautuminen sekä työvoimantarve demografiset tekijät huomioiden. Lisäksi koulutuksen järjestäjät tarvitsevat aikaa uusien sopeuttamistoimien tekemiseen ja uuden toimintakulttuurin luomiseen, jos selvityksen pohjalta päädytään jälleen uusiin rahoitusleikkauksiin. Tähän vuosi on liian lyhyt aika, joten tarvitaan vähintään siirtymäaika näin suurelle rahoitusmuutokselle. Koulutuksen järjestäjät eivät tavoittele taloudellista voittoa opiskelijavalinnoillaan, vaan pyrkivät palvelemaan ympäröivää yhteiskuntaa järjestämällä koulutusta.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

Euroopan talousalueen valtioiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat tulee säilyttää valtionosuusrahoituksen piirissä, jotta Suomeen saadaan koulutettua lisää osaavaa työvoimaa. Ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet muuttuvat jo muutenkin voimakkaasti 1.1.2026 alkaen, joten tämän lisäksi ei tarvita uusia muutoksia 1.8.2026 alkaen. Tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät eivät pysty ennakoimaan muutenkaan riittävästi toimintaansa jatkuvien muutosten takia, joten kaksi merkittävää rahoituslain muutosta samalle vuodelle on liikaa. Leikkausten sijaan ammatillisen koulutuksen puolella tulisi nimenomaan vahvistaa mahdollisuuksia kouluttaa ulkomaalaisia opiskelijoita suomen-kielisissä koulutusohjelmissä.

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

Oppivelvollisuuslain piiriin tulee kuulua kaikkien alaikäisten opiskelijoiden kotimaasta riippumatta. Koulutuksen järjestäjien tulee voida kohdella kaikkia opiskelijoita yhdenvertaisesti. Koulutuksen järjestäjien työmäärää ei tule myöskään lisätä erilaisilla velvoitteilla opiskelijan veloitteiden selvittämisestä. Tämä vaatii koulutuksen järjestäjiltä lisäresursointia, johon ammatilliseen koulutukseen kohdistuneiden säästöjen myötä ei ole varaa.

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

Tietojen vaihtaminen koulutuksen järjestäjän ja Maahanmuuttoviraston välillä nähdään välttämättömänä edellytyksenä kummankin osapuolen laadukkaan toiminnan varmistamiseksi.

Kantola Vesa
Alajärven kaupunki